

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania T. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

o ubezpieczenie społeczne,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 września 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

T. F. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 3 grudnia 2018 r., stwierdzającej, że podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej pod nazwą F. serwis „F.” s.c. w okresie od 1 lutego 2013 r. do 24 lutego 2016 r. Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie: art. 83 ust. 1 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że w okresie od 1 stycznia 2014 r., mimo jednoczesnego wykonywania pracy najemnej na rzecz M. s.r.o. na terenie Słowacji oraz prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, podlegał wyłącznie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez uznanie, że z tytułu

prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu (emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu) w okresie od 1 lutego 2013 r. do 24 lutego 2016 r., mimo wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji w spornym okresie.

T. F. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez uznanie, że nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowym w okresie od 1 lutego 2013 r. do 24 lutego 2016 r. z uwagi na treść art. 13 ust. 2 lit. a i art. 14 c rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 28 marca 2019 r. oddalił odwołanie. Następnie Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 3 września 2019 r., oddalił apelację odwołującego się od powyższego wyroku.

W sprawie ustalono, że uprzednio - decyzją z dnia 6 marca 2014 r. - Zakład Ubezpieczeń Społecznych potwierdził, że w okresie z zatrudnienia w przedsiębiorstwie mającym siedzibę na terenie Słowacji – M. s.r.o. w C. ustawodawstwem właściwym dla wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo polskie. Wyrokiem z dnia 11 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji. Wyrokiem z dnia 18 lutego 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego skarżący zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, a to: a/ art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędne uznanie, iż wnioskodawca jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce w okresie od 1 lutego 2012 r. do 24 lutego 2016 r., podczas gdy ubezpieczony w spornym okresie wykonywał pracę najemną na terenie Słowacji na rzecz M. s.r.o., zatem posiadał tytuł ubezpieczenia społecznego na terenie innego Państwa Członkowskiego; b/ art 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania

rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. EU L 284 z 30 października 2009, s. 1; dalej rozporządzenie wykonawcze) w związku z art. 83 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędne uznanie przez Sąd pierwszej i drugiej instancji, że prawomocnie zakończone postępowanie o ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznym w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia dwóch państw członkowskich przez polski organ rentowy skutkuje automatycznym objęciem takiej osoby systemem obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na terenie Polski;

2. naruszenie prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, a to: art. 233 § 1 k.p.c., przez niedokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności przez pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w celu wyjaśnienia wątpliwości co do postępowania prowadzonego przez słowackie organy właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych, jego etapu zaawansowania oraz wyniku, i mimo nieustalenia tak kluczowej kwestii, uznanie, że wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowym w Polsce w okresie od 1 lutego 2012 r. do 24 lutego 2016 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącego, nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, że „przeprowadzone przez organ postępowanie poprzedzające wydanie decyzji z dnia 3 grudnia 2018 r. wskazuje, że od wynagrodzenia wnioskodawcy uzyskiwanego na terenie Słowacji odprowadzane są składki na ubezpieczenie społeczne, i w oparciu o wyżej opisaną decyzję wnioskodawca został zobligowany do odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od prowadzonej działalności gospodarczej do polskiego systemu”. Skarżący wskazał, że podleganie dwóm systemom prawnym jest niedopuszczalne w myśl dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, które sformułowało zakaz podwójnego obciążania migrujących pracowników składkami wynikającymi z systemów zabezpieczenia społecznego

różnych państw członkowskich.

Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że postępowanie w zakresie ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia społecznego w kilku państwach członkowskich zostało zakończone, mimo iż zarówno organ rentowy, jak i Sąd nie podjęły żadnych czynności celem zweryfikowania stanu sprawy skarżącego przed słowackimi organami właściwymi w zakresie ubezpieczeń społecznych. Brak jakichkolwiek dowodów świadczących, iż organ rentowy przeprowadził postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie ustalenia statusu ubezpieczonego na Słowacji, wobec nieprzerwanego świadczenia pracy na rzecz M. s.r.o, świadczy o wadliwości postępowania organów rentowych, co uzasadniało uchylenie zaskarżonej decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

wynika, że jej oczywista zasadność miałaby wynikać z kwalifikowanego naruszenia art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Skarżący jednakże zapomina, że sprawa o ustalenie ustawodawstwa właściwego od 1 lutego 2013 r. została już prawomocnie zakończona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 18 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa 1411/15 (Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 31 maja 2017 r., w sprawie II UK 448/17, odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania). Obecna sprawa wywołana decyzją organu rentowego z dnia 3 grudnia 2018 r., choć jest następstwem tego rozstrzygnięcia, to nie dotyczy ustalenia ustawodawstwa właściwego w rozumieniu art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Zauważyć należy, że przedmiot sporu w sprawach ubezpieczeniowych determinuje w pierwszej kolejności zakres decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie zakres odwołania od tej decyzji, ponieważ rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego, sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach wyznaczonych, z jednej strony, zakresem samego odwołania, a z drugiej przez przedmiot decyzji (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10, LEX nr 667499; z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518; z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNAPIUS 2002 nr 5, poz. 121 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 601 i z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214).

Natomiast w kontekście twierdzeń skarżącego, że pracodawca słowacki opłacał składki na ubezpieczenia społeczne, to wskazać należy, że fakt ten nie determinuje ustalenia ustawodawstwa właściwego, bo o tym decydują prowadzące do wspólnego porozumienia instytucji polskiej i słowackiej procedury opisane w 16 rozporządzenia wykonawczego, będące przedmiotem kontroli w sprawie dotyczącej tej kwestii (zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 lutego 2016 r.).

Natomiast sam (potencjalny) wyrok sądu słowackiego uchylający decyzję słowackiego organu ubezpieczeniowego nie ma wpływu na ustalone już w drodze

porozumienia między instytucjami właściwymi ustawodawstwo polskie – jako właściwe. Istotne dla niniejszej sprawy byłoby, gdyby w wyniku uchylenia decyzji słowackiego organu rentowego, organ ten zmieniłby swoje stanowisko i doszłoby do rozbieżności pomiędzy polskim a słowackim organem rentowym. Wówczas należałoby ponownie ustalić takie ustawodawstwo na podstawie art. 16 ust. 4 w związku z art. 6 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (i to ze skutkiem wstecznym) (zob. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2020 r., III UZP 4/18, LEX nr 3048733).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ k.p.c. jak w sentencji.